

"İnsanın mahiyetine, kudretten ehemmiyetli cihâzât ve kaderden kıymetli programlar tevdi edilmiştir." cümlesini nasıl anlamalıyız?

İnsanın mahiyetine konulan cihazların hepsi birer kudret mucizesidir; hepsi hikmetlidir ve hepsi insan için vazgeçilemez derecede önemlidir. **Cihâzât** denilince aklımıza öncelikle *göz, kulak, kalb, mide* gibi ana organlar gelir. Bunların hepsi önemlidir.

Ben doktorlarımızdan dinlediğim pek hatıra gelmeyen bir cihazdan kısaca söz etmek istiyorum. Bu cihaz **kemik iliği**dir. Bu akıl almaz İlâhî fabrikada bir saniyede iki buçuk milyon alyuvar üretilmektedir. Bu üretimde bir azalma olsa hücreler oksijensiz kalacak ve öleceklerdir.

Böyle sayılamayacak kadar çok cihazlar, fabrikalar ve her hücrede elektrik üreten minik santraller bedeninin her tarafını kaplamıştır. Bunların vazifeleri, yerleri, şekilleri, büyüklükleri ve diğer bütün özellikleri kader ile tayin edilmiştir. Hepsi "*kaderden tevdi edilen kıymetli programlarla*" çalışmaktadırlar.

Bu programların en önemlisi de insan ruhunun ve kalbinin kemâle ermesi konusunda Allah'ın takdir ettiği İlâhî esaslardır.

Ahsen-i takvimde yaratılmış bulunan insanın, kendisine ihsan edilen bu yüksek istîdadını inkişaf ettirerek âlâ-yı illiyyîne çıkması, yâni hem dünyada Allah'ın razı olduğu makbul bir kul olması, hem de âhirette cennetin en yüksek mertebelerine varması bir takım kaidelere bağlanmıştır. Bir sonraki paragrafta bu esaslar özet olarak şöyle nazara verilmiş bulunuyor:

"Eğer o istîdat çekirdeğini İslâmiyet suyu ile, îmanın ziyâsiyle, ubûdiyet toprağı altında terbiye ederek evâmir-i Kur'âniyeyi imtisâl edip, cihâzât-ı mâneviyyesini hakikî gayelerine tevcih etse, elbette âlem-i misâl ve berzahta dal ve budak verecek ve âlem-i âhiret ve Cennette hadsiz kemâlât ve nîmetlere medâr olacak bir şecere-i bâkiyenin ve bir hakikat-i dâimenin cihâzâtına câmi kıymettar bir çekirdek ve revnaktar bir makine ve bu şecere-i kâinatın mübarek ve münevver bir meyvesi olacaktır."(1)

İnsanın istîdat çekirdeği yerinde kullanılırsa, o çekirdekten "**Cennette hadsiz kemâlât ve ni'metlere medâr olacak bir şecere-i bâkiye**" çıkabilir. Bunun için

öncelikle bu çekirdeğin **“ubûdiyet toprağına”** ekilmesi gerekir. Yani, insan *“Ben Allah’ın kuluyum; maddî ve manevî hiçbir cihazım benim kendi malım ve mülküm değil, onları dilediğim gibi kullanmam.”* diyerek, bunların tamamını Allah’ın razı olduğı şekilde kullandığı takdirde istîdadını ubûdiyet toprağına ekmiş demektir.

Bu kul, îmanın ziyası altına girmekle, akli ve fikriyle ulaşması mümkün olmayan nice gaybî hakikatlere vakıf olur. Rabbinin sıfatlarını, isimlerini, âhireti, melekleri ve îmanın diğerk rükünlerini bu ziya ile görür ve bilir.

Bu îmanı **“evâmir-i Kur’âniyyeyi imtisâl”**, yani İlâhî emirlere harfiyen uyma takip eder. Artık, **“cihâzât-ı mâneviyyesini hakikî gayelerine tevcih”** yoluna girmiş olan bu bahtiyar kulun kalbi, akli, hayali, hafızası; görme, işitme gibi duyguları; muhabbet, şefkat, korku, merak gibi sayılamayacak kadar çok hissiyatı manen terakki edecekler ve bu terakki yolculuğı en mükemmel meyvelerini ebedî saâdet mahalli olan cennette vereceklerdir.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Üçüncü Söz, İkinci Mebhas.](#)